

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 8. decembra 2011\*

V zadevi C-275/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska) z odločbo z dne 28. maja 2010, ki je prispela na Sodišče 2. junija 2010, v postopku

**Residex Capital IV CV**

proti

**Gemeente Rotterdam,**

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano (poročevalec), predsednik senata, M. Safjan, A. Borg-Barthet, E. Levits in J.-J. Kasel, sodniki,

\* Jezik postopka: nizozemščina.

generalna pravobranilka: J. Kokott,  
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. aprila 2011,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Residex Capital IV CV M. Scheltema in E. Schotanus, odvetnika,
- za Gemeente Rotterdam J. van den Brande in M. Custers, odvetnika,
- za nizozemsko vlado M. Noort, zastopnica,
- za dansko vlado C. Vang, zastopnik,
- za nemško vlado T. Henze in K. Petersen, zastopnika,
- za Evropsko komisijo H. van Vliet in S. Thomas, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 26. maja 2011

izreka naslednjo

## Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 88(3) ES.
  
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Residex Capital IV CV (v nadaljevanju: Residex) in Gemeente Rotterdam (občina Rotterdam) glede poročstva, ki ga je Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam (občinska pristaniška uprava v Rotterdamu, v nadaljevanju: GHR) izdala družbi Residex zaradi kritja posojila, ki ga je ta dala posojilojemalcu.

## Pravni okvir

### *Pravo Unije*

- 3 V uvodni izjavi 13 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88] Pogodbe ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339) je navedeno:

„ker je treba v primeru nezakonite pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgom, ponovno vzpostaviti učinkovito konkurenco; ker je v ta namen potrebno, da se pomoč, vključno z obrestmi, vrne brez odlašanja; ker je primerno, da se vračilo izvede skladno s postopki nacionalnega prava; [...]“

4 Člen 1 te uredbe določa:

„V tej uredbi:

„[...]

(f) ‚nezakonita pomoč‘ pomeni novo pomoč, ki se izvaja v nasprotju s členom [88](3) Pogodbe;

[...]“

5 V Obvestilu Komisije o izvrševanju zakonodaje o državni pomoči na nacionalnih sodiščih (UL 2009, C 85, str. 1) je v točki 28, ki je pod naslovom „Preprečitev izplačila nezakonite pomoči“, določeno:

„[...] Nacionalna sodišča morajo v okviru svojih nalog v skladu s členom 88(3) Pogodbe varovati pravice posameznikov proti kršitvam teh pravic. [...]“

6 V točki 30 istega obvestila, ki je pod naslovom „Izterjava nezakonite pomoči“, je določeno:

„Kadar nacionalno sodišče obravnava nezakonito dodeljeno pomoč, mora ugotoviti vse pravne posledice te nezakonitosti in v skladu z nacionalno zakonodajo ustrezno ukrepati. Nacionalno sodišče mora zato načeloma odrediti, da se od upravičenca v celoti izterja nezakonita državna pomoč [...]. Odredba izterjave nezakonite pomoči v celoti je del obveznosti nacionalnega sodišča pri zagotavljanju varovanja posameznih

pravic tožeče stranke (npr. konkurenta) v skladu s členom 88(3) Pogodbe. Obveznost nacionalnega sodišča, da odredi izterjavo, ni odvisna od združljivosti ukrepa pomoči s členom 87(2) ali (3) Pogodbe.“

- 7 V točki 2.1, tretji pododstavek, Obvestila Komisije o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za državno pomoč v obliki poroštev (UL 2008, C 155, str. 10, v nadaljevanju: obvestilo o poroštvih) je pojasnjeno:

„[...] Ugodnosti državnega porošstva izhajajo iz tega, da tveganje, povezano s poroštvom, nosi država. Tovrstni državni prevzem tveganja se navadno poplača z ustrezno premijo. Kadar se država odpove celotni takšni premiji ali njenemu delu, to pomeni ugodnost za podjetje ter zmanjšanje državnih prihodkov. [...]“

- 8 V točki 2.2 istega besedila je navedeno:

„Navadno je do pomoči upravičen posojilojemalec. [...] V nekaterih primerih posojilojemalec brez državnega porošstva ne bi našel finančne ustanove, ki bi mu bila pripravljena odobriti posojilo pod kakršnimi koli pogoji. [...] Državna porošstva lahko prav tako pomagajo propadajočemu podjetju, da ostane dejavno, namesto da bi propadlo ali bi se moralo prestrukturirati, kar bi lahko povzročilo izkrivljanje konkurence. [...]“

- 9 Pod naslovom „Pomoč posojilodajalcu“ je v točki 2.3 istega obvestila navedeno:

„2.3.1 Čeprav je navadno do pomoči upravičen posojilojemalec, ni mogoče izključiti možnosti, da pod določenimi pogoji pomoč prinaša neposredne ugodnosti tudi posojilodajalcu. Zlasti če je na primer državno poroštvo za že odobreno posojilo ali drugo finančno obveznost dodeljeno naknadno, brez prilagoditve pogojev navedenega posojila oziroma finančnih obveznosti, ali če se posojilo

s poroštvo uporabi za poplačilo drugega posojila brez poroštva isti kreditni ustanovi, gre morda tudi za pomoč posojilodajalcu, če se zavarovanje posojil poveča. [...]"

„2.3.2 Poroštva se razlikujejo od ostalih oblik državnih pomoči, kot so dotacije ali davčne olajšave, saj pri poroštvu država prav tako vstopi v pravno razmerje s posojilodajalcem. Zato je treba proučiti, kakšne so morebitne posledice nezakonito dodeljene državne pomoči za tretje stranke. [...] Vprašanje, ali nezakonitost pomoči vpliva na pravna razmerja med državo in tretjimi strankami, je treba proučiti v skladu z nacionalno zakonodajo. [...]"

10 V točki 3.2 obvestila o poroštvih z naslovom „Posamezna poroštva“ je določeno:

„V zvezi s posameznimi državnimi poroštvi Komisija meni, da izpolnjevanje vseh naslednjih pogojev izključuje obstoj državne pomoči.

[...]

(c) Poroštvo ne zajema več kot 80 % neodplačanega posojila ali druge finančne obveznosti; [...]

Komisija meni, da ima posojilodajalec manjši interes za pravilno oceno, zavarovanje in zmanjšanje tveganja, ki izhaja iz dajanja posojila, ter zlasti za pravilno oceno kreditne sposobnosti posojilojemalca, če državno poroštvo v celoti krije

finančno obveznost. [...] Manjši interes za zmanjšanje tveganja neplačila dolga lahko posojilodajalce spodbudi k najemanju posojil z večjim komercialnim tveganjem od običajnega, [...]

[...]“

11 V točki 4.1 tega obvestila je pojasnjeno:

„[...] Načeloma se bo kot element državne pomoči štela razlika med ustrezno tržno ceno poroštva, zagotovljenega posamezno ali v okviru sheme, in dejansko ceno, plačano za ta ukrep.

[...]

Pri izračunu elementa pomoči poroštva bo Komisija namenila posebno pozornost naslednjim elementom:

(a) Ali je, v primeru posameznih poroštev, posojilojemalec v finančnih težavah. [...]

Komisija navaja, da bo tržni porok, če obstaja, podjetjem v težavah v trenutku dodelitve poroštva zaračunal visoko premijo zaradi pričakovane stopnje tveganja neplačila. Če postane verjetnost, da posojilojemalec ne bo mogel odplačati posojila, zelo visoka, mogoče te tržne stopnje ni, v izjemnih okoliščinah pa je lahko element pomoči poroštva celo enak znesku, ki ga dejansko krije navedeno poroštvo.

[...]“

*Nizozemsko pravo*

12 Člen 3:40(2) nizozemskega civilnega zakonika določa:

„Kršitev zavezujoče zakonske določbe povzroči ničnost pravnega posla, ali kadar določba izključno varuje eno stranko večstranskega pravnega posla, zgolj njegovo izpodbojnost. Oboje je mogoče le, če ni v nasprotju z namenom določbe.“

**Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje**

- 13 Družba Residex je leta 2001 pridobila delnice družbe MD Helicopters Holding NV (v nadaljevanju: MDH), ki je hčerinska družba družbe RDM Aerospace NV (v nadaljevanju: Aerospace). V okviru te pridobitve je družba Residex pridobila opcijo, na podlagi katere je lahko družbi Aerospace povratno prodala delnice družbe MDH. Družba Residex je februarja 2003 – potem ko je zavrnila zahtevo, da se v večjem obsegu udeleži v kapitalu družbe MDH oziroma da njej ali pa družbi Aerospace dodeli posojilo – to opcijo uveljavila.
- 14 Vendar pa družbi Residex vrednost njenih delnic ni bila izplačana po tržni ceni, kar bi znašalo okoli 8,5 milijona EUR in bi ji moralo biti izplačano, ker je uveljavila to opcijo. Iz predložitvene odločbe je namreč razvidno, da je v teh okoliščinah vodja GHR družbi Residex predlagal, naj svojo terjatev spremeni v posojilo in ta znesek prišteje posojilu 15 milijonov USD (kar je bilo takrat okoli 13.922.405 EUR), ki jih bo družba Residex posodila družbi Aerospace. V zameno se je GHR zavezala, da bo izdala poročilo za kritje zneska tega posojila.



- 15 S pogodbo z dne 3. marca 2003, ki je bila dopolnjena maja 2003, je bilo dogovorjeno posojilo v znesku 23.040.657,03 EUR, vključno z obrestmi in stroški. S pogodbo z istega dne je GHR izdala poročstvo v razmerju do družbe Residex do skupnega zneska 23.012.510 EUR, povečanega za obresti in stroške posojila.
- 16 Ni sporno, da je družba Aerospace vrnila del tega posojila, in sicer 16.000.000 EUR. Ko je družba Residex ugotovila, da družba Aerospace ni vrnila preostalega posojila, povečanega za obresti, je z dopisom z dne 22. decembra 2004 od Gemeente Rotterdam zahtevala izpolnitev poročstva in plačilo 10.240.252 EUR skupaj z obrestmi in stroški izterjave. Ker Gemeente Rotterdam tega zneska ni hotela izplačati, je družba Residex pri nizozemskih sodiščih vložila tožbo.
- 17 Rechtbank Rotterdam je s sodbo z dne 24. januarja 2007 razglasilo ugovor Gemeente Rotterdam, da je poročstvo nično, ker krši pravo Unije na področju državnih pomoči, za utemeljen in zato zavrnilo zahtevek družbe Residex. Pritožbo, ki jo je ta vložila zoper to sodbo, je Gerechtshof te 's-Gravenhage (pritožbeno sodišče v Haagu) s sodbo z dne 10. julija 2008 zavrnilo.
- 18 Družba Residex je nato zoper to sodbo vložila kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču. To meni, da v kasacijskem postopku ni izpodbijana ugotovitev Gerechtshof te 's-Gravenhage, da bi morale biti poročstvo, ker je ukrep pomoči v smislu člena 87 ES, v skladu s členom 88(3) ES sporočeno Komisiji.
- 19 Družba Residex Gerechtshof te 's-Gravenhage zlasti očita, da ni upoštevalo, da člen 88(3) ES v veljavnost izvedbenih ukrepov, ki so v nasprotju s to določbo, posega le, če njihova ničnost vodi do odprave nedopustne pomoči, odobrene prejemniku, in

tako do odprave izkrivljanja konkurence, ki je nastala zaradi izvajanja pomoči, v tem primeru torej do vračila posojila, ki je bilo dano družbi Aerospace.

- 20 Hoge Raad der Nederlanden med drugim na podlagi sodb z dne 20. septembra 2001 v zadevi *Banks* (C-390/98, Recueil, str. I-6117, točke od 73 do 80) in z dne 12. februarja 2008 v zadevi *CELF in ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, ZOdl., str. I-469, točke od 34 do 55) meni, da je odprava nezakonite pomoči z vračilom logična posledica ugotovitve njene nezakonitosti in da morajo nacionalna sodišča ugoditi zahtevku za vračilo pomoči, odobrene v nasprotju s členom 88(3) ES.
- 21 Tako naj bi bilo v nasprotju s trditvami družbe *Residex* v tej zadevi *Gerechtshof te 's-Gravenhage* pristojno za to, da na podlagi člena 3:40(2) nizozemskega civilnega zakonika pravni akt za izvajanje te pomoči razglasi za ničen, ker ni v skladu z navedeno določbo ES. Hoge Raad der Nederlanden poleg tega trdi, da je Sodišče v podobnem primeru, v katerem je izdalo sodbo z dne 27. junija 2000 v zadevi *Komisija proti Portugalski* (C-404/97, Recueil, str. I-4897) ugotovilo neveljavnost poročstva in menilo, da ga mora nacionalno sodišče zato v okviru dolžnosti odpraviti učinke nezakonite pomoči razglasiti za ničnega.
- 22 Predložitveno sodišče se vseeno sprašuje, ali je razveljavitev poročstva učinkovit ukrep za vzpostavitev položaja pred dodelitvijo posojila, zlasti z vidika varstva interesov strank, ki so prizadete zaradi izkrivljanja konkurence kot posledice odobritve posojila. Glede tega navaja, da se z razveljavitvijo poročstva ne odpravi tudi izkrivljanje konkurence, katerega vzrok je, da je bilo družbi *Aerospace* dano posojilo, ki ji ne bi bilo dostopno v običajnih tržnih razmerah. Za tako odpravo naj bi bila potrebna povrnitev tistega, kar je družba *Aerospace* pridobila na podlagi te konkurenčne prednosti.

- 23 V teh okoliščinah je Hoge Raad der Nederlanden prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali so nacionalna sodišča v skladu s členom 88(3), zadnji stavek, ES (postal člen 108(3) PDEU) v primeru, kot je ta, v katerem je bil nezakonit ukrep pomoči izveden tako, da je na podlagi prevzema poroštva v razmerju do posojilodajalca posojilojemalec dobil posojilo, ki ga v običajnih tržnih razmerah ne bi dobil, v okviru svoje dolžnosti odstraniti posledice tega protipravnega ukrepa pomoči dolžna ali pa vsaj pooblaščen, da razveljavijo poroštvo, tudi če to hkrati ne vodi do odprave posojila, ki je bilo dodeljeno na podlagi tega poroštva?“

### Vprašanje za predhodno odločanje

- 24 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, prvič, ali so nacionalna sodišča držav članic pristojna, da razveljavijo poroštvo v položaju, kakršen je ta v sporu o glavni stvari, v katerem je poroštvo izdal javni organ zaradi kritja posojila, ki ga je finančna družba dala podjetju, ki takega financiranja v običajnih tržnih razmerah ne bi moglo pridobiti, in drugič, če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, ali ima to sodišče na podlagi prava Unije dolžnost, da poroštvo, izdano v takih okoliščinah, razveljavi.
- 25 Da bi odgovorili na prvi del vprašanja, je treba opozoriti, da je izvajanje sistema nadzora državnih pomoči, kot izhaja iz člena 88 ES in ustrezne sodne prakse Sodišča, naloženo Komisiji in nacionalnim sodiščem (sodba z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Transalpine Ölleitung in Österreich in drugi, C-368/04, ZOdl., str. I-9957, točka 36).

- 26 Glede tega imajo nacionalna sodišča in Komisija ločeni, vendar dopolnjujoči se vlogi (glej sodbi z dne 11. julija 1996 v zadevi SFEI in drugi, C-39/94, Recueil, str. I-3547, točka 41, in z dne 21. oktobra 2003 v združenih zadevah Van Calster in drugi, C-261/01 in C-262/01, Recueil, str. I-12249, točka 74, ter zgoraj navedeno sodbo Transalpine Ölleitung in Österreich in drugi, točka 37).
- 27 Medtem ko je namreč za presojo združljivosti ukrepov pomoči s skupnim trgom izključno pristojna Komisija, ki deluje pod nadzorom sodišč Unije, so nacionalna sodišča pristojna za varovanje pravic posameznikov v primeru kršitve obveznosti predhodne priglasitve državnih pomoči Komisiji, ki je določena v členu 88(3) ES (zgoraj navedeni sodbi Van Calster in drugi, točka 75, in Transalpine Ölleitung in Österreich in drugi, točka 38).
- 28 V tem okviru je treba opozoriti, da je ukrep pomoči, ki se izvaja v nasprotju z obveznostmi iz člena 88(3) ES, nezakonit (glej sodbi z dne 21. novembra 1991 v zadevi Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires in Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, C-354/90, Recueil, str. I-5505, točka 17, in z dne 27. oktobra 2005 v združenih zadevah Distribution Casino France in drugi, od C-266/04 do C-270/04, C-276/04 in od C-321/04 do C-325/04, ZOdl., str. I-9481, točka 30). Tako razlago potrjuje tudi člen 1(f) Uredbe št. 659/1999.
- 29 Sodišče je glede tega večkrat izjavilo, da morajo nacionalna sodišča ob kršitvi člena 88(3) ES ukrepati v skladu s svojim nacionalnim pravom, tako v zvezi z veljavnostjo aktov o izvedbi ukrepov pomoči kot v zvezi z izterjavo finančne podpore, ki je bila dodeljena v nasprotju s to določbo (zgoraj navedena sodba Van Calster in drugi, točka 64; sodba z dne 21. julija 2005 v zadevi Xunta de Galicia, C-71/04, ZOdl., str. I-7419, točka 49, ter zgoraj navedena sodba CELF in ministre de la Culture et de la Communication, točka 41).

- 30 V sporu o glavni stvari predložitveno sodišče meni, da je poroštvo, izdano družbi Residex, nepriglašen ukrep pomoči in torej nezakonito.
- 31 Zato so, če je to res, nacionalna sodišča Kraljevine Nizozemske pristojna, da v skladu z nacionalnim pravom na podlagi te nezakonitosti odredijo vse potrebne ukrepe, tudi v zvezi z veljavnostjo aktov o izvedbi tega poroštva.
- 32 Predložitveno sodišče z drugim delom vprašanja sprašuje, ali imajo nacionalna sodišča na podlagi prava Unije dolžnost, da poroštvo, izdano v takih okoliščinah, kot so te v zadevi iz postopka v glavni stvari, razveljavijo.
- 33 Da bi odgovorili na drugi del vprašanja, je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča logična posledica ugotovitve nezakonitosti pomoči njena odprava z vračilom, da se vzpostavi prejšnje stanje (glej zlasti sodbi z dne 8. maja 2003 v združenih zadevah Italije in SIM 2 Multimedia proti Komisiji, C-328/99 in C-399/00, Recueil, str. I-4035, točka 66, in z dne 28. julija 2011 v zadevi Mediaset proti Komisiji, C-403/10 P, točka 122).
- 34 Tako je glavni cilj vračila nezakonito izplačane pomoči odprava izkrivljenja konkurence, ki je bilo povzročeno s konkurenčno ugodnostjo, dodeljeno s tako pomočjo (sodbi z dne 29. aprila 2004 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-277/00, ZOdl., str. I-3925, točka 76, in z dne 17. septembra 2009 v zadevi Komisija proti MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, ZOdl., str. I-8555, točka 57). Z vračilom pomoči namreč prejemnik izgubi ugodnost, ki je bil glede na konkurenta deležen na trgu, in znova se vzpostavi položaj pred izplačilom pomoči (sodba z dne 4. aprila 1995 v zadevi Italija proti Komisiji, C-350/93, Recueil, str. I-699, točka 22).

- 35 Vračila pomoči ne bi bilo primerno naložiti le v izjemnih okoliščinah (sodba z dne 20. septembra 1990 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-5/89, Recueil, str. I-3437, točka 16, ter zgoraj navedeni sodbi SFEI in drugi, točka 70, in CELF in ministre de la Culture et de la Communication, točka 42).
- 36 V zadevi iz postopka v glavni stvari iz spisa ni razvidno, da se je pred sodišči Kraljevine Nizozemske sklicevalo na take izjemne okoliščine, tako da morajo ta v skladu z nacionalnim pravom odrediti vračilo zadevne pomoči v zadevi iz postopka v glavni stvari.
- 37 Za odreditev vračila je nujno, da nacionalna sodišča opredelijo upravičence do pomoči. Če je namreč pomoč odobrena v obliki poroštva, je lahko upravičenec do te pomoči ali posojilojemalec ali posojilodajalec, v nekaterih primerih pa oba.
- 38 Glede tega je treba poudariti, da predložitveno sodišče brez dvoma meni, da je v zadevi, v kateri odloča, upravičenec do te pomoči družba Aerospace.
- 39 Če namreč za posojilo, ki ga da kreditna institucija posojilojemalcu, jamčijo javni organi države članice, pridobi običajno ta posojilojemalec finančno ugodnost in je tako upravičen do pomoči v smislu člena 87(1) ES, ker so obresti, ki jih dolguje, nižje od tistih, ki bi jih moral plačati, če bi moral tako financiranje in poroštvo pridobiti po tržnih cenah.

- 40 Vendar kot izhaja iz razprave na obravnavi pred Sodiščem in kakor je poudarila generalna pravobranilka v točki 71 sklepnih predlogov, je iz nekaterih dejanskih ugotovitev iz predložitvene odločbe razvidno, da bi v zadevi iz postopka v glavni stvari lahko ekonomsko korist zaradi zadevnega poroštva pridobila tudi družba Residex.
- 41 Predložitveno sodišče namreč meni, da je bila družba Aerospace v takem finančnem položaju, da ne bi mogla prejeti posojila na kapitalskih trgih. Zato ji je družba Residex zgolj zaradi poroštva, ki ga je izdala Gemeente Rotterdam, dala posojilo po ugodnejši obrestni meri v primerjavi s tisto, ki velja na trgu. Poleg tega iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, ni razvidno, da je družba Residex v zameno za ugodnost, ki jo je pridobila s poroštvom, Gemeente Rotterdam plačala pod običajnimi tržnimi pogoji.
- 42 V teh okoliščinah in ob upoštevanju podatkov o dejstvih, navedenih v točki 14 te sodbe, ni mogoče takoj izključiti tega, da je bilo zadevno poroštvo izdano zaradi potreb obstoječe terjatve družbe Residex, in to v okviru reprogramiranja dolga družbe Aerospace. Če je bil namen res ta, je družba Residex s tem poroštvom pridobila ekonomsko ugodnost zase, ker je, kot je navedeno tudi v točki 2.3.1 obvestila o poroštvih, njena terjatev zaradi poroštva javnega organa zanjo postala varnejša, ne da bi bili ob tem prilagojeni pogoji posojila s poroštvom.
- 43 Iz navedenega izhaja, da mora predložitveno sodišče ob upoštevanju vseh posebnosti tega primera določiti osebo oziroma osebe, ki so s tem poroštvom pridobile korist, in na podlagi načel, na katera je bilo opozorjeno v točkah 33, 34 in 36 te sodbe, odrediti vračilo celotnega zneska zadevne pomoči.

- 44 Po tem pojasnilu je treba poudariti, da glede razveljavitve poročstva – ne glede na to, kdo je upravičenec pomoči – v pravu Unije niso določeni nobeni posebni ukrepi, ki bi jih morala nacionalna sodišča obvezno odrediti glede veljavnosti aktov o izvajanju pomoči.
- 45 Ker pa je, kot izhaja iz točke 34 te sodbe, osnovni namen ukrepov, ki jih morajo nacionalna sodišča odrediti v primeru kršitve člena 88(3) ES, da se vzpostavi konkurenčni položaj pred izplačilom zadevne pomoči, se morajo ta prepričati, da je z ukrepi, ki jih odredijo glede veljavnosti teh aktov, tak cilj mogoče doseči.
- 46 Tako mora predložitveno sodišče preveriti, ali bi bila razveljavitev poročstva glede na okoliščine spora, o katerem odloča, učinkovitejša od drugih ukrepov za tako vzpostavitev.
- 47 Obstajajo lahko namreč položaji, v katerih bi bilo z razglasitvijo ničnosti pogodbe, ker ta lahko pripelje do vzajemne vrnitve dajatev med strankama ali do izključitve prihodnjih ugodnosti, bolje doseči cilj vzpostavitve konkurenčnega položaja pred odobritvijo pomoči.
- 48 Zato lahko v zadevi iz postopka v glavni stvari predložitveno sodišče, če ni manj omejujočih postopkovnih ukrepov, razveljavi poročstvo, ki ga je Gemeente Rotterdam izdalo družbi Residex, če meni, da bo razveljavitev v okoliščinah primera omogočila ali olajšala vzpostavitev konkurenčnega položaja pred izdajo tega poročstva.



- 49 Glede na vse zgornje ugotovitve je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 88(3), zadnji stavek, ES razlagati tako, da so nacionalna sodišča pristojna za razveljavitev poročstva v položaju, kot je ta v sporu o glavni stvari, v katerem se je izvajala nezakonita pomoč s poročstvom, ki ga je izdal javni organ zaradi kritja posojila, ki ga je finančna družba dala podjetju, ki takega financiranja ne bi moglo pridobiti v običajnih tržnih razmerah. Ko sodišča izvajajo to pristojnost, morajo zagotoviti vračilo pomoči in lahko zato poročstvo razveljavijo, zlasti če bo – ob neobstoju manj omejujočih postopkovnih ukrepov – ta razveljavitev omogočila ali olajšala vzpostavitev konkurenčnega položaja pred izdajo tega poročstva.

## **Stroški**

- 50 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

**Člen 88(3), zadnji stavek, ES je treba razlagati tako, da so nacionalna sodišča pristojna za razveljavitev poročstva v položaju, kot je ta v sporu o glavni stvari, v katerem se je izvajala nezakonita pomoč s poročstvom, ki ga je izdal javni organ zaradi kritja posojila, ki ga je finančna družba dala podjetju, ki takega**

**financiranja ne bi moglo pridobiti v običajnih tržnih razmerah. Ko sodišča izvajajo to pristojnost, morajo zagotoviti vračilo pomoči in lahko zato poročtvo razveljavijo, zlasti če bo – ob neobstoju manj omejujočih postopkovnih ukrepov – ta razveljavitev omogočila ali olajšala vzpostavitev konkurenčnega položaja pred izdajo tega poročtva.**

Podpisi